

ดอกเข้าพรรษา

ชื่อพื้นเมือง : กล้วยจะกำหลวง (ลำพูน), กล้วยจ๊ะกำ (ตาก), กล้วยเครือคำ (เชียงใหม่), ข้าเจ้าคุณวินิจ (ทั่วไป), วานสาวหลง ขมิ้นผีหรือกระตือลึง (ภาคกลาง), ก้ามปู (พิษณุโลก), วานดอกเหลือง (เลย), กลางคาน

ประเภท : ไม้ล้มลุก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Globba winitii C.H. Wright หรือ Smithatris supranea W.J.Kress & K.Larsen

ชื่อวงศ์ : Zingiberaceae

ชื่อสามัญ : ดอกหงส์เหิน (dancing ladies ginger)

ลักษณะเด่น : ส่วนของ ลำต้น เหนือดิน เป็นหัวประเภทเหง้า เป็นกลุ่มกอ กาบใบเรียงตัวกันแน่นทำหน้าที่เป็นต้นเทียมดิน มีรากสะสมอาหาร คล้ายกระชาย สูงประมาณ ๓๐-๗๐ ซม. ใบเป็นใบเดี่ยวรูปหอก ออกเรียงสลับซ้ายขวาเป็นสองแถว ส่วน ดอก ออกเป็นช่อซึ่งแทงออกมาจากยอดของลำต้นเทียม ช่อดอก มีลักษณะอ่อนช้อยสวยงาม ออกดอกเพียงปีละหนึ่งครั้ง ยาวประมาณ ๑๐-๒๐ ซม. ก้านดอก ย้อยเรียงอยู่โดยรอบ ประกอบด้วยดอกจริง ๑-๓ ดอก มีสีเหลืองคล้ายรูปตัวหงส์กำลังเหินบิน มีกลีบประดับขนาดใหญ่ตามช่อโดยรอบจากโคนถึงปลาย สีของกลีบ มีหลายสี เช่น ขาว ม่วง เขียว และแดง

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น : เป็นดอกไม้สำคัญในวันเข้าพรรษา ใช้ในประเพณีตักบาตรดอกไม้ของจังหวัดสระบุรี ในส่วนของ เหง้า นำมาใช้เป็นส่วนผสมของยาสระผม และสบู่อใช้ในการรักษาอาการคันตามผิวหนัง

บริเวณที่พบ : อดีต พบในภาคเหนือและภาคกลาง พบครั้งแรกในไทยเมื่อ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๗ ที่บ้านแม่ก้อ จังหวัดลำพูน โดยพระยาวิจิตรนันท ปัจจุบัน พบมากบริเวณพื้นที่ขึ้นในเขาหินปูน แถบจังหวัดลพบุรีและสระบุรี เป็นพืชถิ่นเดียวของไทย

แหล่งที่มา : องค์การสวนพฤกษศาสตร์ และ http://alangcity.blogspot.com/๒๐๑๒/๑๑/blog-post_๑๖.html

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี